

Axeriak oíategian

Usarrabi

Julianen etxeko oíategian egunero herriak behar zuen arraultzen erdiak erruten ziren. Etxapean zegoen oíategia, aurreko lur-esparru hesituan.

Oilo, ollanda, txita eta...ollar pare bat, tantalak eta gandor-harroak.

Julian Agerreren emaztea Xexill zen, andre lerden eta gaztea, etxekoandrea, garal bateko estilo guztia bere gain zuena. Etxeko lanetan egun osoa pasatzeko gauza zena Irrifarrik galdu gabe. Egia esan, langilea bezain berritsua, gehiegiskoa batzuetan.....

Oíategiko lanak Xexillik egiten zituen. Julianek, ostera, harategikoak. Auzokoek ziotenez, gizon atsegin eta leiala zen, sekulan tranpa bat egiteko gauza ez zena, balna balta ere zuhurra, zekena, diruzalea, gehiegitxo neurtzen zuen horietakoa pixuaren azken gramoá. Horregatik jende askok, Julian Agerreren ordeá, Julian Agarra deitzen zion, xuhurra balna fina, txukuna jatorra.

Bero egiten zuen uda hartan, sargori. Desertuko hegoalze guztiak bateratu zirela zirudien eguzkiaren galda astunarekin batera. "Upazane" herriko alkatea patxara handiko gizona zen, pauso bat eman aurretik bi aldiz pentsatzen zuena, pausatua, lasaia eta zuhurra, mila batallatan aritu ondoren edozer gauzarekin urduri jartzen ez zen horietakoa. Gizon tantala, batetik, eta, bestetik kilotan sartutakoa.

Horregatik ez zen harritzekoa bere haserrea, ezen silestan zegoela, beroaren ihes, Julian etorri zitzaion sekulako txantxa zirudien albiste kurioso batekin: axerikumeak ikusi omen zituen, alegia, oíla-

tegian, non eta oillategian, oillo tartean eta, dirudienez, inongo kalte-rik egiten ez duten axerikume alai eta jostariak. Zenbat esan ez badio ere, ez daki Julian zenbat axerikume dauden bere oillategian. Egia esan, Xexilli izan da arratsaldeko bero-galda hartan ikusi dituen, eta unean sentitu duen izuaren ihes zalapartan, ez daki zenbat kume ote diren, bi, agian hiru? Eta oilloak, inguruan lasai, txitak, oilarra eta guztiak, ipulnetan beren etsai handiena diren animalia hauen presentziaz konturatuko ez bailiran. Hara hor gakoa, gako latza eta Julian alkatea ohetik jalkiarazi et amorrarazi duen albiste kurioso horietakoa.

Ez dirudi oso albiste egiantzekoa, beraz. edozein etorri izan balitzalo gisako berri bat emtera, ez zukeen hainbesteko kasurik egingo eta albistaria burutik ondo ote zegoen pentsatzen ere jarriko zen. Baina zer esan Julianen ahotik albiste arraro hura entzun duenean: axeriak, axerikumeak oillategian? Posible al da, edota gure Julian ere "sapaitik" nobedadean izaten hasia da?

- Axerikumeak oillategian? Nondik sartu dira?, noiztik daude han?, zer egiten dute?, oilloen lagun al dira?, zer esan duzu?, axerikumeak? Benetan?

Eta horra Joxanton, herriko alkatea, Julianen betidaniko gizalrudia eta buruirudia dudan jartzen. Txantxa piska bat egiteko gogoia ere eman baitio albisteak Joxanton alkateari. Umore onekoa izaki, sarri ez du aitzaki handirik behar izaten kanporatzeko. Oraingoan, ordean, Julian zen tartean, harrigarria benetan. Albistea ere halakoa izanik, zeinek esan.... Julian eta Xexilli, herrian diren bi pertsona kabalenak, serioenak, langileenak, horra nondik nora datozen adieraztera beren oillo tartean axerikumeak azaldu direla, inork nondik sortu ote diren jakin gabe.

Julian ere konturatu da, ondo hala ere, Joxentanoek humore fin horren azpian gordetzn duen Ironoaz eta hala diotsa:

- Ez duzu sinisten, ezta? Agian, ez da sinisteko moduko albistea. Nik ere haseran ez diot emazteari sinistu, baina berak hainbat aldiz esan eta ikultura Joan naizenean hantxe ikusi ditut bazterrik bazterrenean, axerikumeak edo antzekoak jolasean, nahiz ni azaltzerakoan ezkutatu egin diren ormazuloan. edo, nola esan, ikullu bazterreko iluntasunean.

Julianen esanetara, alkateak zer esan behar eta "bale" diotsa,

bera pertsonalki joango dela ikustera ea nondik nora dabilzan axerikumeak. "Nondik sartu ote diren ba ote dakien" galdetzekotan ere egon da, baina isiltzea erabaki du, ez baititu Julian eta Xexilli mindu nahi. Berak, alkate denez, garai batean mendietan zehar izan ohi ziren axeri-ehiza ikaragarriak ditu gogoan. Animaliarik pertsekutatue-na, non ikusi han xehakatzeko prest joan ohi ziren kuadrila osoak, egnetan eta egunetan, harik eta haren susmoa nondik nora zebilen ikustatu eta ehizatzen zuten arte. Ondoren, haga puntan lau hankak lotu, bizkarrean atxiki eta baserriz-baserri ibili ohi ziren animalia hura ehizatzerakoan herriari egindako mesedea jaki eta dirutan etxez-etxe kobratzen.

Axerien ollategiko bixitak, gauzez eta oso noizbehinka izan ohi ziren herrian, inoiz halakorik gertatzean, sekulako sarraskiak izaten zirelarik, hala nola oilo eta olanda mordoia ito eta triskatuak gertatzen ziren, ollategi osoa desegiteraino. Hortik Xexilli eta Julianek ikusitako zera horiek axerikumeak zirela esatea, badago aldea..... Ez ote ziren txakurkumeak? Baina Joxantonen ez dio galdera bat ere egin nahi izan.

— "Onena bertara joatea izango da" , "goazen" esan dio Juliani, bada ez bada ere, pistola handikotea zorroan sartuta. Ez daki zertarako baina, tira, Julian eta Xexilliri atsegín emateagatik bakkarik bada ere han doa gure alkatea delako axeriak ollategian nola bizi diren ikustera.

Hamar minutu dira Julianen etxera, ez da asko, nahiz etxea herriaren mutur batean egon, hain herri txikia izanik Upazane , berehalako batean iristeko modukoa. Julianen ondoan bizi da bere koinadua Pedro Errekondo, ehiztari eta animaliazale amorratua.

Etxean daude Julian eta Xexilliren seme-alabak ere, "istudiante onak", hala dio aitak eta amak zer esanik ez, beraz, horra etxean gurasoak, hiru seme-alabak, Joseba, Idurre eta Ander eta Joxanton alkatea. Haserako harridura eta irriduraren ondoren, seme-alabek ere guztiz harrituta daude zer ikusi ote duen lehenengo bere amak ikulluan eta, ondoren, bere aitak, honek normalki amak ikusten duen berbera begizatzen baitu, hainbestekoa baita hari dion fidelitate edo, nola esan, era berdinean gauzak ikusteko grina.

Xexillik, gisa den bezala, kafetxo bat atera dio Joxantoni:

— Joxanton, txikitandik ezagutzen dugu elkar eta lehenago lepotik

dudala orain ere ez ezazu egin dudarik eta gaurko mandatua, aski bitxia iruditzen baldin bazaizu ere, ziurtzat jo ezazu nik neure begiekin ikusi ditudala axerikumeak ollategian.

Besterik gabe, eta irrinoa disimulaturik, "goazen" diotsa Xexilliri, "Ikustagun delako axerikume horien gorabehera zertan den".

Ollategira zihoazen heinean, harrigarriena iruditzen zitzaion alkatari nola oloak ez ziren axerikumeen presentziarekin bat ere aztoratzen. Orain ere, hurbiltzen zihoazen heinean, leihotik ollategiaren aurreko esparrura begiratzean, pozik mokoka eta aztarrika ikusi zituen bai oilo loka, nola txita, olanda, oilo eta ollarrak. Itxura ederra huraxe han hurbil eta ollategi barnean axerikumeak egon behar zutela pentsatzeko ere. Halakorik!

Xexilli bera ere, hurbiltzen zihoazen heinean, hasi zen pentsatzen, berak benetak axerikumeak ikusi arren, hala nola Julianek ere, gizon sano bat baldin bada Upazanen hura baitzen, agian, bai batak nola besteak ilurak izan ote zituzten, periodikoetan sarritan agertzen direnen modukoak, nola esan, espejismoak edota fantasma ikusle bihurtu ote ziren egun batetik bestera. Ollategietako etsarik amorratuena, bat-batean, bertako egoiliar bihurtu ote zen bada. Hitz gutxitan, mundua hankaz gora. Ez arre eta ez so....

Hara bada, aurretik Joxanton, pistola handia eskuetan, non axerikumeak ikusiko eta preziso izanez gero, instantean tirokatzeko ere. Eta atzeraxeago, Julian, lepezama jaltsita, larridura-harridura biak batera txandakatuaz, noiz axerikumeak ikusi eta alkateak tirokatuko ote zituen edota tartean ez ote zituen alboko oilo, oilo-luma eta arba bazterretan txikizloak egingo.

Ireki zuen Joxantonen ikulluko atea eta luzatu zuen lepoa, ia hango zokoko ilunpeko kotapeko egurtzar eta kajatzar tartean axerikumerik ba ote zen. Lehenengo unean, hain iluna egonik ez zen ezer askorik ikusten, ez axeri eta ez oilo. Baina bazterrak argitzen hasi zirenean eta begiak ere hartara jartzerakoan, begiratu zuen Joxantonek esandako bazterrera, tentuz eta arretaz, zirin artean edo ba ote zen hegatziz kanpoko animaliarik edota almainarik. Hamar segundu eta begiratu ostera, beste minutu erdi bat. Ez zegoen ez axeri, ez oilo eta ez arraio. Hegazti guztiak kanpoan zeuden berotan pozik eta barneko gorabeheren arretarik gabe. Barrutik atera zitzaion madarikazloa gingila parean ito ondoren, pauso bat eman zuen aurrera,

ausarki, Julian eta Xexillri ere beste hainbeste egin zezaten gonbidatuaz. Haiek ere hala egin zuten, nahiz hasierako beldurra-harridura lotsakizun bihurtzeko beldur ziren. Eta hala, bizpahiru minuturen buruan hirurak ziren ollategian harri eta zur begira, non ez baitzen ez oilo, ez axeri eta ez arraiorik ageri.

Alkatearen bekoskoa ere ikusi zuten. Bero hartan mezu txundigarriak zentzurik ez zuenez, alkateari gingilatik gora joan zitzaion bere kexua:

— Hurrengoan hobeto begiratu.

Julian eta Xexilli, biak, zein baino zein gehiago, zur eta lur zeuden. Ziurtasun osoz esan zezaketen beren bizitzako urte, hilabete, aste, egun, ordu, minutu eta segundu guztietan, ez zutela ilurarik izan eta ikusitakoa eta entzundakoa beti izan zirela errealitatearen islada erreala. Oraingoan, ordea, komeria zen haiei gertatutakoa. Halako mezu kuriosoarekin joan alkatearengana, etorrarazi, eduki behar da barrua, eta gero, lotsakizun hartan gertatu. Arraioa, baina nondik nora ollategi batean bizl daitezke axerikumeak? Seme-alabak ere konturatu ziren gurasoen lotsaren handiaz eta, ez bat eta ez bi, ollategira joan ziren, baina lehen bisita hartan ez zen eguneroko nobedadetik areago ezertxo ere. Gutxienez, bisitaldi bakoitza errutako arraultz pilarekin itzultzea ere ez zen alperiana. Gaitzerdi. Baina axerikumeak oiloen tartean.... Ez, ez, halakorik ez!

Geroko egunetan, ia ez zen gehiago Xexilli ollategira jaitsi, seme-alabak bidaltzen zituen, zein zegoen libre joan zedila hura, bai artoa, nola pentsua, edota dena delakoa ematera, arraultzak jasotzera, axeriak ikustera edota antzarrak perratzerara. Ollategiko gogoak zeharo agortu zitzaion, ez hainbeste Juliani, baina, aukeran, nahiago zuen handik zehar ez ibili. Seme-alabak, gazteak, sasoiakoak, kurio-soak eta balentriaz betetakoak egin zezatela ollategiko lana.

Baina barruko harra han zegoen bere karraska gaiztoan. Horregatik, Xexilliren gogoak poto eginik ere seme-alabak sarri joaten ziren bertara delako axerikume haiek zertan ote ziren begiztatzerara. Batez ere alaba Idurre.

Ohiko bisitaldi haletako batean, Idurre, auskalo zer sasi-doinu xuxuriatzen zihoan ia axeriak munduan ba ote ziren ere bururatu gabe. Eta hara haren harridura: lehenengo zarata jolastia entzun

zuen eta begiak ilunarekin ados jarri zirenean, non ikusten dituen bi axerikume elkarren jolasean, malgu eta lerdanak, mutur eta belarri zorrotzak, buruzabal eta begi handi oblikuoak eta betazal eliptikoekin, hemen hozka eta han hazka beren habiarik maiteenean bezain alai eta jolasti. Odola izoztu zitzaion, zertara zihoan ahaztu eta zalaparta batean izutu zen eta izutu zituen animal jolastien isats gorri luzeak. Han igo zen barandilari heldu eta aurpegia zurbil anaien bila, halek ere berak ikusitako berbera begiztatzeko gauza ote ziren, ala berak ere gurasoen antzeko illuraren bat izan ote zuen. Anaiak, beroak jota, lo-xuxtan zeuden.

Gazteena Ander, mutil bizia eta geldirik egoteko gauza ez zen horietakoa, han doa zalaparta batean oillategira Idurrek ikusitakoa berak ere begiztatzeko ote zuen. Arrebak, "hago Ander" diotsa, "uxatu egin ditudala uste diat eta itxaron ezak piska bat, ezkutalekutik irten daitezen". Hala, Idurre eta haren ondoan Ander kukutu dira oillategiko sareko ate ondoan, zalapartarik egin gabe eta axerikumeak noloz ostera jolas-solas hasiko zain. Edota zer mamu klase zitekeen etxeko guztiak oillategi bedeinkatu hartan begiztatzeko zutena. Isilune misteriozua berehala hautsi zen, berriro bi axerikumeak txokoko kaxa eta egur txotx tartean zalaparta jolastian hasi ziren arte. Tentuz atea ireki, zama luzatu eta.....hara bada.....egiaztatu lehenengo Xexillik, gero Julianen eta hurrena Idurrek ikusitakoa: bi axerikume zeuden oillategian, zein baino zein zoriontsuago, adoretz eta kontentuz beteta elkarren hazka eta mazka, korrika txiki urduritsuak egiten. Sartu zen poliki Ander, ondoren, Idurre, ez zirudien bi animaliak inoren giza-presentziak larritu zirenik eta han jarrailu zuten beren arteko txantxak egiten. "Bai Joxanton jauna, bai, ez dira illurak, bi axerikume daude gure oillategian eta badirudi batidanik bertatlar direla halen lasaitasuna ikusiaz". Baina nola joan berriro "Joxanton" engana? Oraingoan, ez zuen sinetsiko eta "utz mesedez pakean" esango zuen, batez ere garal haletan edozein urtzeko moduko eguzki galdaren etsal baitziren alkatearen sabelalde gehiegiak.

Uztailiko 13a zen. Egun horretan Julianen gutxien nahi zuen berria zabaldu zen egunkarietan, gutxien nahi zuena eta Xexilliren lotsakizun gehien ematen ziona, nahiz seme-alabel ez zitzaion gehiegi axola: "Upazaneko "Garal-enea" etxeko oillategian axeriak agertu dira". Egunkaria ez zen berria ematera mugatu, haren ondoren zihoazen idaz-lerroak komentario ironiatsu, isekatsu eta irri-trufa-

tsuak aldarrikatu zituzten. Gauza jakina da, sorginak eta mamuak eguneroko ogia ziren leku askotan, baina zeinek esan "Garai-enea"n halakorik gertatu behar zenik! Isilik eduki nahi eta alferrik.

Egunkariak berria eman bezain pronto hasi zen "Garai-enea"ko telefonoa jotasu, "Kaixo, mesedez, etxekoandrearekin hitzegi nahi nuke", "nagusia hor al dago?", "etxekoren batekin mintzatu nahi nuke". Betiko kazetariak, zer esan jakin ez eta gisako albisteak puztu, handitu, irritu, trufatu eta edozertarako prestatzen zirenak. Halen artean herritar bat izan zen nabarmena eta pentsa dezakeguenez alkatearen ahotsa izan zen ozenki hariaren beste muturrean, zer arraloka trumoltsuan, aldarte txarrean aritu zena. Itxurarik gabeko berri horren aztarrena nondik sortu ote zen amorrailoz itsututa. "Harritzekoa duk bero sargori honek sortarazten dituen gisako berri surrealistak". Ondoren ia bada zer itxurako "axerikumeak ote diren" galdetzen dio Xexiliri telefonoz:

- Gizona, gizona, ni ez naiz zu izan zinen geroztik ollategian azaldu eta alaba ldurrek esango dizu, ez neri galdetu, gazteagoek dakite horren berri nik baino hobeto.

ldurre hasi zailo ikusi dituen azalpen guztiak xehe eta mehe egiten:

- Entzun ditudan txiki geratzen dira, haragijaleak direla, hegaztien etsairik bortitzenak, itsusiak, maliziosoak eta arriskutsuak. Gure honetan dauden axerikume hauek, txakur otzanak baino otzanagoak dira, ikusteko paregabeak, bere muttur-txorrotx, ilaje leun, begirada leial, belarri tente eta buztan ernekoak.

Joxanton alkatea ez zen ldurreren aurka ezer esaten hasi.

- Zenbat urte dituzu, ldurre?

ldurrek, ordea, galderaren azpikoa ikusi uste zuen eta bazuela gauzak ziren bezala ikusi eta esateko adina eta, "mesedez, Joxanton, ez naiz zure galderaren azpian nabari zaizun tuntun-iztila" - erantzun zion lotsagabe.

- Zeinek gehiago ikusi ditu?
- Amak, aitak, neuk eta anaiak, sarritan gainera, eta zeuk ere isilik eta arretaz etortzen baldin bazara, adiskideki eta ez pistolatzar hori disparatzeko sherif aurpegiarekin, lasai asko ikusiko dituzu jolasean, sarritan aritzen diren bezala.

Joxanton serio geratu zen eta neskaren erantzun Irmo eta luzeari jira eman nahi izan zion ahal zuen moduan, oiloak aztoratzen ote ziren ala lasai bizi ote ziren beren etsai edo alima-a hauen tartean.

— Gure oiloek beti bezala erruten dute, arraultz gorri eta handia, konpueto gutxi eta arto asko jaten duten oiloel dagokien bezala.

Amaren partez eskumuinak bidali zizkion Idurrek eta Joxantonek egunean bertan libratu bezain azkar azalduko zela adierazi zion .

Serio jarri zela ere iruditu zitzaion Idurreri eta hala esan zion amari, bazetorrela alkatea eta kafe beroa prestatzeko.

Bitartean axerikumeak jolas edota lozorroan ote zeuden ikustera jaitsi zen Idurre. Anai Ander eta Joseba ere etxan ziren, beraz, animalien bisita bere horretan uztea erabaki zuten harik eta alkatea etorri eta bere begiez ikus zitzaion axerikumeak.

Bazkalondoa ondo sartuta zen iadanik, laurak, bostak aldea, Xexilli kafea eiho eta telebistari begira zegoen, bertan ageri ziren axerikumeak ollategikoekin gonbaratuaz. Izan ere, azkenik, axerikume haiek oiloak beralek baino maitagarriagoak bihurtzen ari ziren. Baina, nondik atera zuten albiste hura kazetariak, hoska eta hoska, argazki bat egin al zezaketen eta noliz, nola, nondik eta erretolika luzean, amalezinean.

Joxanton alegatu zen etxera, galtzarbeak izerdi patsetan eta sorbaldatik bular tartean ere alkandorari gisako inguramendu busti bat zuela. Ez zen txantxetako beroa egun hartakoa ere.

Kafea hartu, gaur pastelxo txikiekin, Xexilliren gaurko detailea eta, nolabait, agian, azalpen batzuk gehiago egiteko gogoa ere ollategira jaitsi baino lehen. Idurre ere han zen eta "Joxanton, utz, mesedez, pistola hori mahain gainean" esan zion, nahiz honek ez zuen amore eman nahi izan.

Ollategira inguratu zeneko entzun zuen axerikumeen jolas-zalaparta, bero hartan egonezin nabaria baitzuten zirudienez.

Harri eta zur geratu zen gisa hartako animalia pertsekutatuak oiloen gazteluan nola zitezkeen hain zoriontsu . Nondik sartu ziren, nondik etorri, non egiten zuten lo, non izkutatzen ziren, zer jaten zuten. Eta izkutatze hura misterioa zen etxetarrentzat, areago Joxan-

tonentzat. Nondik etorri ziren jakitea zail bazen, ezkutalekua oraindik ere misterioitsuagoa baitzen.

Harri eta zur zeuden, zer esan, zer pentsatu, zer egin jakin gabe. Oillatgian Joxanton, Idurre, Joseba eta Ander. Xexilli, ordea, salan geratu zen, belarria erno balna behera jaitsi gabe. Begi galduak telebistari begira, non jotzen duen ateko txirrina birritan eta Xexilli galdezkarri jartzen da zein izan daitekeen gisako orduetan etxeko atarian.

Xexillik aspaldi ikusi gabe zuen Pedro bere kolnatua. Izan ere, ibiltari eta egonezin handiko gizona zen eta ez zen erraz gertatzen haren norakoa jakitea. Areago, ehiza garaia edota arrantza egunak allegatzen zirenean. Ehiza edota arrantza ez bazen ere, izaten zuen aski lan ikulluan zeuzkan animalia bitxi guztiekin hezi-lanetan. Zail zen esatea zer animalia klase zituen berak ikulluan, eta ez nolana hiri jarriak, txukun eta kurioso baizik. "Aspaldiko Pedro" eta "Zer moduz Xexilli?", agurren ondoren, solasean aritu ziren puska batean transzendentziarik gabeko kottak esaten. Julian eta, seme-alabak, harategia, Pedoren zereginak, famillakoak, auzokoak. Bero-bero ari ziren, beraz, tertulian, non Pedrok entzun zuen Joxanton-en ahotsa eta ordurarte buruan zuen kezka azaltzea deliberatu zuen. Zera, alegia, nolatan herri guztiaren esamesa zen Xexilli eta Julianen etxeko oillategian azaldu edo bizi ziren axerikumeak, berak ere bazituela bere ikulluan bi axerikume udaberrian ekarriak, apirillean edo maiatzean. Jalo zirenetik begiztatu zituela eta geroztik berak hain maite duen animalien kolekziokoak zirela eta "ez dakizu zein politak eta alaiak diren, egun osoa jostatzen aritzen dira, balna zarata bereziren bat entzutean bazterreko zuloan ezkututzen zirela, alegia. Xexilli harri eta zur zegoen haren azalpenaren aurrean, zeren "Pedro, motel, gure oillategian azaldu diren axerikumeak ere berdin-berdinak dituk" diotsa, azaltzen zirenean jolasten aritzen zirela eta noizbehinka atseden hartzeko ere lo-kuluskak edo gisakoak egiten zituztela. "Nik, egia esan, ez ditiat aspaldian ikusi, alkatearen bekoskoa ikusi nuenetik eta lotsarazi ninduenetik, nahiago diat besteek diotena esan".

- Baina, Xexilli, nolakoak ditun, seguru ume txikiak direla?
- Nere seme-alabak dituk sarri ikusi dituztenak. Esaten dutenez, sekulako animalia ederrak dituk, larru fina eta serosoa, suabea eta ugaria, ilaje gorria bizkarrean eta bular eta sabel aldean arre argia. Isats luze gorria, puntta beltza eta zuriz hornitua.

Pedro harri eta zur zegoen Xexilliren deskribapenaren arre-taz. Hala zioen barruan, "bada neska, nereak ere holakoxeak ditun" eta esan ere esan zion, "holakoxeak ditun nereak ere". "Holakoxeak? Akerikume guztiak berdinak al ditun bada?". "Neri zer esaten didak, nik ez diat gisako gauzetaz ulertzen". "Nerek ere - Pedrok - diferentzia bat zeukana, alegia: ez ditun batere zapuztiak, agian ekarri nituenean hatzaparrak lixatu nizkielako eta, areago, hamabost egunen buruan "hortz ferinoak" ere zeharo amusten eta lixatzen aritu nindunan". "Horiek guztiak egin al dituk, motel?". "Bai, albaite-roak esan bezala egin ninan. Geroztik mantsoagoak eta alaiagoak ditun, ia eskuan hartzeko modukoak". "Etzak esajeratu, Pedro!". "Bueno, hainbeste ez, balna, egia esan, edozein ikuilutan edukitzeko modukoak".

Gisa horretan ari zireka, igo ziren gora Joxanton, Julian, Idurre, Joseba eta Ander. I Bai, ama, bai, oraingoan ez du alkateak trasstor-natuta gaudenik esango, berak ere ikusi ditu, harritzekoa baldin bada ere. Joxantonek ere, hori berbera esan zion: "Egia Xexilli, han zeude-nan lasai asko, harik eta zarata egin eta ez zekinak non izkutatu diren arte".

Bien bitartean telefonuak jo zuen eta galdetu ere bai norbaitek, ez dakit nongo kazetari bezala berri horren azalpen gehiago nahi zuela eta gisakoak. Idurrek esan zion, "mesedez, ez dago berririk eta direnak ere ez zaizkio inori xola".

Pedro, berriz, aho-zabalik azalpen haiek guztiak bere axeriku-meenak zirela baitziruditen. "Nere ikuiluko axerikumeak ere horrela-koxeak dituk, eguna jolasean pasatzen ditek eta zuen deskribapena halena dela esango nitek".

"Moskeoa" gailurrera iritsi zen alkatearen sabelean, Idurreren betartean, Julianen buru-sollean, Joseba eta Anderren eziegonean.

- Beraz, hik ere badituk ikulluan axerikumeak? eta gisa honeta-koak eta jolastiak eta ilaje gorrikoak eta buztan luze beltz-txurik, eta begiak... eta bizkarra eta... gainerakoa?
- Bai, bai, malatzen jalo eta astebetara ekarri nitian etxera, eta etxekotuta zaudek guztiz, batere ez erasokorrak, alaiak eta....motel, horrelakoxeak.

Alkateak Igurtzi zuen eskuineko masalla, Xexillik zimiko egin zion

itzarrari, Julianek bere lau ileak xeratu zituen eta seme-alabak zutitu ziren urduri.

— Pedro —esan zion alkateak— goazemak hire ikullura eta ikus ditzagun axerikumeak.

Besterik gabe, denak batera, Xexilli ezlik, abiatu ziren Pedoren ikullura, ia zertan ziren haren axerikumeak ikustera. "Ez uste ikusiko ditugunik, agian lo-kuluskan zaudek eta orduan, hobe duk pakean uztea". "Bueno, bainan, saia gaitezen" —Idurrek. "Bai, horixe"— Julianen, Josebak eta Anderrek.

Jaitsi ziren kalera eta ladanik atean zeuden kazetariel muzin eginik, abiatu ziren Pedro Agerri-ren ikullura. Ez zen egiatan erraza hainbeste animalaren artean axeriak berelztea: usoak, sugeak, dor-tokak, kardantxiloak, beleak, zozoak eta birigarroak, papagaloak. Han zokorago, zenbait animala kurioso, zeinek deskribatu hango "zoo"aren ikuskizuna. Barruan, oso txokoak, Pedrok zioen bezala, "axerikumeen" egoitza. Baina ezkutuan zeuden zirudienez. Pedrok, ohi zuen era janari usaintsu piska bat jaurti zuen halen kaiolan. Isiltasunik urduriena egin zen. Pedrok uste baitzuen jan usainera laster etorriko zirela ezkutalekua utzita.

Ez ziren bost minutu baino gehiago igaro, non axerikumeak azaldu ziren bazkara gisa zuten moduan saltarin eta alaiki. Guztien harridurarako, berdin-berdinak ziren ollategilko eta Pedro Agerriren ikullukoak. "Motel, motel, berdinak dituk". "Horixe bada, igual-iguala-k, mutur, larru, bizkar eta buztan". Harriduraz ikusi zituzten axeriku-meak jaten, patxaran, gustora, pozik eta, noizbehinka, jauzi txikiak eginez.

Berehalako batean, "Idurre"ri bururatu zitzaion: "Aizu, Pedro, zure ikullu hau gure ollategiaren parean dagoela esango nuke". "Ez dakit, baliteke" - Pedrok. "Mekauen - esan zuen alkateak- adi ezak Pedro, axeri hauek non ezkututzen dira lotarako?". Ba, egia esanda, mendian bizi direnean zuhaitz handien sustrai artean edota lur-azpiko gordeguan egiten diate lo. Gauetz irteten dituk ehizara eta xaguak harrapatzera".

- Esango niake hemen ere horrelako misterioen bat dagoela.
- Zer misterio?
- Bada, hire axerikume hauek bere izkutalekua egiterakoan, bi etxeen ormazuloan hartzen dutela atsedena.

— Eta....?

— Bada, posible duk, posible, zer esango diat nik, zulo hori aldameneko ollategirainokoa izatea.

Denak jarri eta zur begiratu zioten alkateari, "Kauen, posible duk". "Eglatan, kapaz dira orma bat zulatzeke?" eta "badakik etxe hauen ormatzarrak ere ez dituk masaz eginak, garai bateko ormak bezala buztin asko diate tartean, oinarrian ere bai".

Eta hara nondik nora denek ireki zituzten begiak bi eguzki baino arago eta misterioaren giltzean jo zutela uste izan zuten.

Berriro ere Julian eta Xexilliren etxera itzuli ziren eta zer gerta pentsatu gabe, ollategiko bazterreko kajatzar, oilo zirin, ohol hausi eta gainerakoak baztertzeari ekin zioten ahalik eta isilen eta arreta handiz. Zokorik zokoenean, lurra mugituta zegoela iruditu zitzairen. Idurrek ez zuen hainbesteko ausardiarik izan, alkateak ere seme gazteen esku utzi zuen lana. Egun hartan zetzan sargoria ez baitzen txantxetakoia eta, horrez gain, beldurrak ere hartara behartu zuen.

Mugitutako lur inguruan tuneltxo edo antzeko hasiera zela esan zitekeen. Aurkikuntzaz pozturik, berriro hurbildu ziren Joseba eta Ander alkate eta etxetarren ingurura.

— Nik esango nuke baletz, hor tunel bat edo zulo bat edo gisako zerbait dagoela alderik alde".

Sekulako garalpen bat izan bailitzan poztu ziren denak, nahiz "moskeoa" han zegoen erralak karraskatzen. "Jar dezagon zulo, tunel eta delakoaren kontra traba bat, la pasatzen diren".

Zorionez, baratzeke "ustel-zuloa", etxeko ur zikinen depositoa hutsa: zegoen herrian egindako obrak zirela eta hauek obi nagusi batera isurtzen baitziren. Ez bat eta ez bi, gaineko porlanezko tapa altxa zuten gizonezkoen artean eta tentuz eta arretaz eraman zuten zokoraino, non uste zuten egon zitekeela ikullu eta ollategiaren arteko komunikazioa.

Ostera itzuli ziren Pedro Agerriren ikullura Pedro bera eta alkatea, ollategian gazteak gelditu zirelarik Julianekin batera. Axerikumeel janaria irentsi zutenean, jolasgurea areagotu zitzairen. Baina alkateak eta Pedrok zarata egin zutenean, berriro ezkutalekura sartu ziren. Ez zuten, ordea, ollategiko bidea topatu eta Julian, Joseba, Ander eta Idurre alperrik egon ziren haien zain. Ez zuten axerikumeen berririk

Izan. Idurrek zioenez, zalaparta edota karraskaldia edo gisako zerbait entzun bide zen.

Geroztik bukatu ziren ollategiko axerikumeen bisitak eta ez zuten olo tartean jolas egiteko aukerarik izan.

Horra misterioaren amaiera. Julian eta Xexili, poztearekin batera tristetu ziren gaztek, batez ere Idurre. Izan ere, ia etxeko bezala baitzituzten axerikumeen bisitaldiak. Gerora halek ikusi nahi zituzte-nean, Pedroren ikullura joaten ziren. Baina Idurreri ez zitzaion iruditzen ollategian bezain pozik bizi zirenik. Irudimena, akaso? Edota penak eragindako ondorioa? "Berriro ere tunel hori irekitzeko gogoa ematen zidak" esan zion Josebari. Baina Julianek eta Xexilik isiltzeko esan zitoten, "pakea behar dinagu, ez horrelako larriadirik".

Egun hura pozik bukatu zuen Joxanton alkateak, baita Julian eta Xexilik ere. "Zer?, pentsatu ere egin zenuen Joxanton, txorutzen edo hasiak ginela, lillura txarrak, ezta?" Alkateak ez zuen erantzun, baina bai egin irrifarre:

- Hi, Pedro, zaindu ondo animaliak eta ez lezaguk berriro honelako sustorik eman!".